

“Kavanin-i külliye ve desatir-i umumiye meydanları” tabirinden ne anlaşılmalıdır? Esmânın tecellisi ve tenviri ne mânaya gelmektedir?

Kâinattaki bütün icraatlar kısaca sünnetullah denilen küllî kanunlarla ve umumî düsturlarla icra edilmektedir. Meselâ, her şeyin önce bir kemâl noktasına doğru hareket etmesi, kemâlini bulduktan sonra zevale meyletmesi ve kader ile takdir edilmiş ömrünü tamamladığında da ölümü tatması küllî bir kanundur. Kâinat da bir ilk noktadan itibaren tekâmül etmiş, insanın yaratılmasıyla kemâle ermiş, daha sonra kıyamete doğru yol almaya başlamıştır.

Havanın kanı temizlemesi ayrı ve küllî bir kanundur.

Her şeyin çift yaratılmış olması bir başka kanundur.

Cazibe kanunuyla gezegenlerin güneşe bağlanmaları ve şefkat kanunuyla da annelerin yavrularına imdat etmeleri ayrı birer kanundurlar.

İşte böyle sayılamayacak kadar kanunla Cenab-ı Hak, mahlûkatını yaratmakta, büyütmekte, sevk ve idare etmektedir.

Bütün bu faaliyetler Allah'ın, yaratmak, hayat vermek, büyütme, rızıklandırmak, ikram etmek, ihsan etmek, zevale meylettirmek, öldürmek gibi sayısız fiillerinin icrasıyla ve onlara taalluk eden isimlerinin tecellileriyle gerçekleşir.

“Hakikî hakaik-i eşya esmâ-i İlâhîyedir.” hükmünce bütün varlık âlemi esmâ tecellilerinden ibarettir. Üstad Hazretlerinden sadece iki hikmet dersi nakletmekle iktifa edeceğiz:

“Evet, nimet içinde, in'am görünür, Rahmân'ın iltifatı hissedilir. Nimetten in'ama geçsen, Mün'im'i bulursun.

Hem, her eser-i Samedanî, bir mektub gibi, bir Sâni-i Zülcelâl'in esmâsını bildirir. Nakıştan mânâyâ geçsen, esmâ yoluyla müsemmayı bulursun.” (Sözler)

Tenvir, nurlandırmak demektir. Allah'ın bir ismi *Nur* ve bütün isimleri nuranîdir. İlâhî isimlerin tecellî ettiği her varlık o isimlerle nurlanmış olur. Mesela, Hâlık (yaratıcı) ismiyle yokluk karanlığından kurtulup varlık nuruna kavuşulur. Şâfi (şifa veren) ismiyle de hastalıklardan kurtulup sıhhate kavuşulur.